

Kommittédirektiv

Effektivare handläggning av beslut som överklagats enligt plan- och bygglagen

Dir.
2013:53

Beslut vid regeringssammanträde den 16 maj 2013

Sammanfattning

En särskild utredare ska se över möjligheten att effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt plan- och bygglagen (2010:900). Syftet med uppdraget är att, med bibehållen rättssäkerhet, åstadkomma en effektivare prövningsordning.

Utredaren ska bl.a.

- analysera dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn skulle kunna förkortas, dels om handläggningen av sådana överklaganden skulle kunna koncentreras till ett begränsat antal länsstyrelser,
- se över möjligheterna att klaga på kommunala beslut enligt plan- och bygglagen, bl.a. i syfte att utröna om det finns möjlighet att tydligt avgränsa sakägarkretsen alternativt begränsa klagorätten av beslut om lov eller förhandsbesked,
- studera vissa frågor som rör mark- och miljöprocessen,
- föreslå lämpliga förändringar och i samtliga delar lämna de författningsförslag som behövs,
- analysera och lämna sådana förslag som har nära samband med uppdraget och föreslå de ytterligare förenklingar av prövningsordningen som bedöms lämpliga.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2014.

Bakgrund och gällande rätt

Regeringen har i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1, utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik) aviserat sin avsikt att utreda möjligheten att effektivisera handläggningen av överklagade ärenden, bl.a. genom att låta se över instansordningen och att överväga en koncentration av handläggningen till färre länsstyrelser.

Bakgrunden till denna avisering är att det i vissa fall tar alltför lång tid från ett kommunalt beslut om att anta en detaljplan till dess att beslutet har vunnit laga kraft. Motsvarande förhållande gäller för bygglov och andra beslut enligt plan- och bygglagen. För uppförande av ny bebyggelse krävs dessutom i många fall såväl prövning genom detaljplan som genom bygglov. Skälen till att tiderna i vissa fall blir långa är dels instanskedjans utformning, dels hur ärendena handläggs. De långa tiderna skapar osäkerhet hos fastighetsägare, byggherrar och exploatörer i alla typer av byggprojekt och medför därför generellt en begränsning av konkurrensen, ökade produktionskostnader och därmed också högre boendekostnader.

Redovisningen i budgetpropositionen bygger delvis på innehållet i Boverkets rapport Plan- och bygglagen i praktiken 2011. Av rapporten framgår bl.a. att den genomsnittliga handläggningstiden för länsstyrelsernas hantering av överklagade planbeslut under 2011 uppgick till 91 dagar och för överklagade beslut om lov och förhandsbesked till 170 dagar. Vidare framgår att de olika länsstyrelsernas handläggningstider sinsemellan uppvisar mycket stora skillnader. Av de överklagade planbesluten upphävde länsstyrelserna helt eller delvis 8 procent. Motsvarande andel vad gäller lov och förhandsbesked uppgick till 14 procent.

I budgetpropositionen redovisar regeringen också vissa uppgifter avseende mark- och miljödomstolarnas handläggning av överklagade ärenden enligt plan- och bygglagen. Regeringen konstaterar samtidigt att det ännu är för tidigt att dra några mera långtgående slutsatser om hur den nya instansordningen med mark- och miljödomstolar påverkar den tid det tar från det att

kommunen fattar ett beslut i ett plan- eller lovärende till dess ett överklagande slutligt har avgjorts. Regeringen anger vidare att det är viktigt att utvecklingen av domstolarnas handläggningstider följs upp.

Vad gäller ändringsfrekvenser när länsstyrelsens beslut överklagats till högre instans kan nämnas att vid tillämpning av den tidigare gällande instansordningen ändrades eller upphävdes 5 procent av planbesluten av den högre instansen. Motsvarande andel när det gäller lovbesluten uppgick till 10 procent.

Regeringen har i budgetpropositionen redovisat förslag som innebär att länsstyrelsernas och mark- och miljödomstolarnas resurser för handläggning av överklagade ärenden och mål enligt plan- och bygglagen förstärks. Till följd av riksdagens behandling av propositionen har en sådan förstärkning nu kommit till stånd. I budgetpropositionen redovisas vidare överväganden om att utarbeta inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider. Regeringen har därefter i 2013 års regleringsbrev till länsstyrelserna angivit sådana inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider.

Genom beslut den 18 oktober 2012 gav regeringen en utredare i uppdrag att bl.a. utarbeta effektivare och för länsstyrelserna gemensamma processer för hantering av överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen (S2012/7257). Regeringen beslutade också den 15 november 2012 tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av bestämmelserna om genomförande av detaljplan (S 2011:11). Syftet med direktiven var att utreda förutsättningarna att förenkla och förkorta den kommunala plan- och byggprocessen.

Frågan om instansordningen och om koncentration av plan- och byggärendena till ett mindre antal länsstyrelser behandlas nu genom dessa direktiv till en särskild utredare.

Den reformerade domstolsprövningen

Till följd av riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Mark- och miljödomstolar (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364) inrättades den 2 maj 2011

fem nya mark- och miljödomstolar. Reformen genomfördes i syfte att förenkla, samordna och effektivisera handläggningen och domstolsprövningen av miljömålen, målen enligt plan- och bygglagen och fastighetsmålen, som sinsemellan har många likheter.

Till de nya domstolarna fördes de mål som enligt tidigare ordning handlades i miljödomstol, huvuddelen av de mål enligt plan- och bygglagen som tidigare handlades i förvaltningsrätt och hos regeringen samt huvuddelen av de mål som tidigare handlades i fastighetsdomstol. De mål som handläggs i mark- och miljödomstolarna kan överklagas till Mark- och miljööverdomstolen.

Vid de nya domstolarna finns tekniska råd som har teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenheter av sådana sakfrågor som domstolarna prövar. Vid domstolarna finns också särskilda ledamöter som har erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområden eller av frågor som avser industriell, kommunal och areell verksamhet.

Länsstyrelsereformen

Riksdagen fattade den 15 februari 2012 beslut med anledning av regeringens proposition Ändring av viss länsstyrelseverksamhet (prop. 2011/12:31, bet. 2011/12:KU2, rskr. 2011/12:135). Beslutet innebär att viss länsstyrelseverksamhet ska kunna koncentreras till ett mindre antal länsstyrelser. Det gäller bl.a. frågor som avser medborgarskap, begravningar och häradsallmänningar. Efter riksdagens godkännande finns nu, sedan den 1 juli 2012, förutsättningar för en sådan koncentration. Syftet med reformen har varit att åstadkomma en högre effektivitet och en mer rationell användning av resurser, såväl ekonomiska som personella. Ett ytterligare syfte med reformen har varit att säkerställa en väl fungerande rättssäkerhet.

De verksamheter som ska koncentreras finns inom tretton olika ärendegrupper. Koncentrationen sker till sju länsstyrelser och åstadkoms genom att regeringen i förordning meddelar föreskrifter om vilka länsstyrelser som ska vara behöriga. De

verksamheter som koncentreras är av ringa omfattning och berör enbart ett fåtal anställda vid länsstyrelserna.

Instansordningen för överklagade beslut enligt plan- och bygglagen

Det finns i grunden tre olika typer av kommunalt fattade, markanvändningsbaserade, överklagbara beslut med rättsverkan enligt plan- och bygglagen (2010:900). Dessa beslut avser

- planer (detaljplaner och områdesbestämmelser)
- lov (bygglov, marklov och rivningslov samt förhandsbesked)
- tillsynsbeslut, men inte vite, och här avses bl.a. vissa beslut om förelägganden avseende lov, underhållsutredning och stängsel samt beslut om åtgärds-, rättelse- och rivningsförelägganden.

Med stöd av bestämmelserna i plan- och bygglagen fattar kommunerna även beslut om viten och gatukostnader samt vissa andra beslut som kan ge upphov till krav på inlösen eller ersättning. Frågor i den här typen av mål prövas av mark- och miljödomstol efter det att talan har väckts.

Bestämmelser om vilka kommunala beslut som får respektive inte får överklagas finns 13 kap. 1–3 §§ plan- och bygglagen. Av bestämmelserna framgår bl.a. att beslut om antagande av planer samt beslut om lov och tillsyn med vissa undantag får överklagas till länsstyrelsen. Ett undantag som här är av särskilt intresse anges i 2 § första stycket 8. Bestämmelsen anger att ett kommunalt beslut inte får överklagas i den del det avser en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked.

Av 13 kap. 6 § framgår att länsstyrelsens beslut i överklagade kommunala plan- och lovärenden överklagas hos mark- och miljödomstol.

Den instansordningsreform som redovisats ovan tog inte sikte på att göra någon förändring vad avser länsstyrelsens roll att som första instans pröva överklaganden av kommunens beslut avseende planer, lov och tillsyn. Det innebär att kommunens beslut i de tre nämnda ärendekategorierna överklagas till

länsstyrelsen vars beslut i sin tur kan överklagas hos mark- och miljödomstol. För en efterföljande prövning i Mark- och miljööverdomstolen krävs prövningstillstånd. Under förutsättning att Mark- och miljööverdomstolen medger att dess dom i ett mål ska kunna överklagas kan målet komma under Högsta domstolens prövning (en s.k. ventil).

Om länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende avseende en plan eller ett lov har överklagats hos en mark- och miljödomstol och ärendet avser en fråga som har särskild betydelse för Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska domstolen enligt 13 kap. 7 § överlämna målet till regeringen för prövning.

Vissa andra ärenden enligt plan- och bygglagen

Enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen ska länsstyrelsen överpröva ett kommunalt beslut att anta en plan om beslutet kan antas innebära att ett riksintresse inte tillgodoses, vissa mellankommunala frågor inte samordnas på ett lämpligt sätt, en miljökvalitetsnorm inte följs, strandskydd upphävs i strid med gällande bestämmelser samt om en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Länsstyrelsen ska enligt 11 § upphäva kommunens beslut om beslutet har den nämnda innebörden. Regeringen eller länsstyrelsen kan enligt 12 § besluta att motsvarande förhållanden även ska gälla i fråga om beslut avseende lov. Ett beslut av länsstyrelsen att upphäva kommunens antagande- eller lovbeslut kan överklagas hos regeringen.

Länsstyrelsen fattar i övrigt även vissa beslut med stöd av bestämmelserna om genomförande av detaljplaner som finns i 6 kap. plan- och bygglagen. Efter ansökan från en kommun ska således länsstyrelsen pröva en fastighetsägares skyldighet att upplåta eller avstå mark eller annat utrymme för allmänna platser. Länsstyrelsen ska på motsvarande sätt pröva en ansökan från en kommun om att en markägare ska bekosta anläggande av gator och vägar samt anordningar för vattenförsörjning och avlopp och i vilken ordning arbetet ska utföras.

Rätten att överklaga beslut enligt plan- och bygglagen

Vem som har rätt att överklaga ett beslut om antagande av en plan, beslut om lov samt tillsynsbeslut framgår av bestämmelserna i 13 kap. 8–15 §§ plan- och bygglagen. Den grundläggande regeln finns i 8 §, som hänvisar till bestämmelserna i 22 § förvaltningslagen (1986:223). Där anges att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Beträffande planer finns ett undantag från den grundläggande regeln. Undantaget finns i 11 §, där det anges att antagande av en plan endast får överklagas av den som före utgången av granskningstiden för planen skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda. Denna inskränkning i rätten att överklaga gäller dock inte om beslutet har gått sakägaren emot genom att planförslaget ändrats efter granskningstiden eller om överklagandet grundas på att beslutet inte tillkommit i laga ordning.

Uppdraget

Regeringen eftersträvar att åstadkomma en så effektiv ordning som möjligt för överprövning av kommunala beslut enligt plan- och bygglagen. Det innebär dels att tiden från det att ett överklagande kommer in till en prövningsinstans till dess att instansen skiljer sig från ärendet eller målet bör vara kort, dels att antalet instanser som prövar en och samma fråga inte bör vara onödigt många. Effektiviteten får emellertid aldrig innebära att rättssäkerheten i avgörandena äventyras. Mark- och miljödomstolarnas organisation och handläggning av överklagade ärenden enligt plan- och bygglagen är anpassad till att målen har passerat två instanser innan de når domstol. En reform avseende överprövningen av kommunala beslut enligt plan- och bygglagen bör således leda till ökad effektivitet samtidigt som rättssäkerheten bibehålls.

Med dessa utgångspunkter ska utredaren genomföra en översyn av instansordningen för överklagade ärenden enligt

plan- och bygglagen samt överväga en koncentration av handläggningen till färre länsstyrelser.

Den översyn som nu ska genomföras bör exkludera vissa ärendegrupper. Således bör utredaren inte behandla de måltyper som laglighetsprövas enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900), exempelvis beslut om översiktsplan, eller som inleds genom väckande av talan, dvs. mål avseende gatukostnader och utdömande av vite. Översynen bör inte heller behandla måltyper som inleds genom beslut av länsstyrelsen, dvs. tillämpning av de s.k. exploatörsbestämmelserna enligt 6 kap. plan- och bygglagen, eller ingripanden mot kommunala beslut avseende planer och lov med stöd av bestämmelserna om tillsyn över kommunala beslut enligt 11 kap. Inte heller bör det ske någon översyn av de bestämmelser som anger att mark- och miljödomstol ska överlämna vissa måltyper till regeringen för prövning enligt 13 kap.

Översynen ska enbart avse den prövning som i dag sker hos länsstyrelsen respektive hos mark- och miljödomstolarna med anledning av ett kommunalt beslut med stöd av plan- och bygglagen. De roller som länsstyrelsen har enligt plan- och bygglagen i övrigt, bl.a. som samrådspart, rådgivare och som företrädare av statliga intressen ingår inte primärt i den översyn som nu är aktuell. I det fall utredarens förslag i övrigt särskilt motiverar en förändring av dessa roller står det utredaren fritt att också behandla hithörande frågor.

Det nu sagda innebär att de frågor som utredaren ska behandla gäller dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn kan kortas och under vilka förutsättningar det i sådant fall bör ske, dels, i förekommande fall, om handläggningen av ärendena bör koncentreras till vissa länsstyrelser. Om en förändring av instansordningen föreslås ska utredaren också överväga om och i sådant fall hur kvaliteten på det beslutsunderlag som ska ligga till grund för domstolsprövningen kan förbättras. Utredaren ska i denna del redovisa nödvändiga författningsförslag.

Det kan finnas anledning att studera olika alternativa lösningar. Ett skäl till detta är att det finns skillnader mellan de olika ärendetyperna. Det gäller framför allt skillnaden mellan å

ena sidan planärenden och å andra sidan ärenden avseende lov och tillsyn. Det står därför utredaren fritt att föreslå olika prövningsordningar för olika ärendetyper. En koncentration av ärenden kan således föreslås både som ett komplement till en förkortad instanskedja och som ett eget alternativ. Regeringen ger i det följande sin syn på några av dessa skillnader.

Planärenden

Det är framför allt den i vissa fall långa tiden från ett kommunalt beslut om antagande av en plan till dess att planen vinner laga kraft som har utsatts för kritik. Vid länsstyrelserna är antalet planärenden relativt begränsat. En mycket stor del av länsstyrelsernas beslut i överklagade planärenden, i storleksordningen 65 procent, överklagas dock vidare till mark- och miljödomstol. Någon direkt samordning av de överklagade planärendena med andra kommunala beslut behöver i regel inte ske.

Länsstyrelsens olika roller i planärendena har i vissa fall ifrågasatts. Kritiken riktar sig bl.a. mot att länsstyrelsen dels ska vara rådgivare till kommunen i planprocessen, dels ska pröva överklaganden över de kommunala planbesluten. Länsstyrelserna har dessutom tilldelats ansvaret för att på eget initiativ ingripa mot och upphäva kommunala beslut.

Lov- och tillsynsärenden

Antalet ärenden som länsstyrelserna handlägger och som avser överklagade kommunala beslut om lov och tillsyn är i storleksordningen sju gånger fler än antalet överklagade planbeslut. En förändrad instansordning som innebär att länsstyrelsen slopas som överprövningsinstans eller en koncentration av dessa ärenden till vissa länsstyrelser skulle därmed komma att på ett mera påtagligt sätt inverka på de enskilda länsstyrelsernas totala verksamhet. De aktuella ärendena har vidare likheter med de miljöbalksärenden som länsstyrelserna prövar. En reform skulle därmed också kunna medföra konsekvenser för länsstyrelsernas handläggning av miljöbalksärenden.

Den instansordningsreform som genomfördes 2011 syftade bl.a. till att öka samordningen mellan vissa beslut enligt plan-

och bygglagen och miljöbalken och att åstadkomma en gemensam instansordning för besluten. Lov- och tillsynsärendena har i vissa fall samband med kommunala beslut enligt annan lagstiftning. Det gäller bl.a. ärenden som avser frågan om att få bygga i ett strandnära läge. Här krävs inte bara bygglov utan också dispens från miljöbalkens bestämmelser om strandskydd. Till följd av den förändring av strandskyddsreglerna som genomfördes 2009 är huvudregeln numera att det är kommunerna som har till uppgift att pröva ansökningar om dispens från strandskyddet och sådana beslut kan liksom ett beslut om bygglov överklagas till länsstyrelsen. Samma förhållande gäller för motsvarande tillsynsärenden. En förändring av instansordningen för lov- och tillsynsärendena enligt plan- och bygglagen måste därför kräva vissa andra överväganden än vad som är fallet för planärendena. Även den omständigheten att lov- och tillsynsärenden i regel är av annan karaktär och att de i många fall kan kräva en mera omfattande kommunikering med motpart talar för att frågan om vem som fortsättningsvis ska pröva överklaganden av lov- och tillsynsärenden bör bli föremål för vissa andra överväganden.

Överklagande av beslut enligt plan- och bygglagen

Som angetts ovan framgår av bestämmelserna i 13 kap. 8–15 §§ vem som har rätt att klaga på beslut enligt plan- och bygglagen. Nyheter i bestämmelserna jämfört med 1987 års plan- och bygglag (1987:10) är bl.a. att klagorätten överensstämmer med den rätt som framgår av 22 § förvaltningslagen (1986:223), dvs. att beslut får överklagas av den beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot och beslutet kan överklagas. Vilka som besluten angår framgår av praxis.

Av de nya bestämmelserna framgår också att enbart det förhållandet att någon har underrättats eller ska ha underrättats om ett beslut enligt plan- och bygglagen inte ger honom eller henne rätt att överklaga beslutet. Även om en underrättelse har skett bör det således prövas huruvida beslutet angår honom eller henne och om beslutet har gått honom eller henne emot.

För överklagande av detaljplaner och områdesbestämmelser gäller vidare att dessa som huvudregel endast får överklagas av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda. Denna bestämmelse innebär således en viss begränsning av rätten att klaga på detaljplaner och områdesbestämmelser.

För beslut om lov och förhandsbesked finns ingen motsvarande begränsning. Samtidigt medför de nya bestämmelserna om kungörande av beslut om lov och förhandsbesked enligt 9 kap. plan- och bygglagen att kommunerna behöver identifiera sakägarkretsen för att kunna underrätta denna på rätt sätt om meddelade beslut och därigenom få besluten att vinna laga kraft.

Regeringen kan konstatera att det vid tillämpningen av bestämmelserna i 9 kap. finns en viss osäkerhet när det gäller hur sakägarkretsen bör avgränsas och därigenom hur bestämmelserna om underrättelse bör tillämpas. Detta kan i sin tur medföra onödigt långa och kostsamma processer till men både för landets kommuner och för dem som vill bygga. Utredaren får därför i uppdrag att se över bestämmelserna i 13 kap. 8–11 §§ plan- och bygglagen och se om det finns ett behov av och en möjlighet att, med bibehållen rättssäkerhet, tydligt avgränsa sakägarkretsen alternativt begränsa klagorätten av beslut om lov eller förhandsbesked.

Vidare finns en generell begränsning i vad som får överklagas genom bestämmelsen i 13 kap. 2 § 8 plan- och bygglagen enligt vilken bestämmelse kommunala beslut enligt plan- och bygglagen inte får överklagas i den del de avser en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked. Syftet med bestämmelsen, som ursprungligen infördes i 1987 års plan- och bygglag (1987:10), var att tidigare fattade beslut inte ska få sättas i fråga genom överklagande i senare skeden i beslutsprocessen för ett projekt. Bakgrunden till bestämmelsen var de indikationer som fanns att många sakägare använde sig av möjligheten att överklaga endast i avsikt att genom fördröjning komma i ett bättre förhandlingsläge gentemot kommunen eller i andra liknande lägen.

Av den proposition som låg till grund för 1987 års plan- och bygglag (prop. 1985/86:1, s. 367) framgår att om byggnadsnämnden anser att en fråga redan är avgjord i ett tidigare beslut – och den som överklagar har haft rätt att klaga på det – kan nämnden i beslutet ange att det inte får överklagas. Regeringen kan konstatera att det alltså förekommer att sakägare överklagar beslut som avser sådana frågor som redan tidigare har avgjorts genom överklagbara beslut. Regeringen finner det angeläget att plan- och byggprocessen kan vara snabb och effektiv och att den bör präglas av insyn, medborgarinflytande och rättssäkerhet. Påbörjade plan- och byggprojekt bör emellertid inte onödigtvis försenas genom överklaganden som enbart har till syfte att försena möjligheterna att genomföra planerade byggnadsåtgärder.

Utredaren ska därför också närmare analysera tillämpningen av det nu aktuella lagrummet samt – om det behövs – redovisa sådana förslag som innebär dels ett författningsmässigt förtydligande av bestämmelsen, dels att risken för s.k. okynnesöverklaganden elimineras.

Plangenomförandeutredningen har i sitt betänkande Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91) framhållit bl.a. att det i ärenden enligt plan- och bygglagen finns ett inslag av att överklaga enbart i syfte att fördröja byggprocessen. Ett sätt att minska antalet okynnesöverklaganden och därigenom korta ner handläggningstiderna skulle enligt utredningen kunna vara att ta ut en mindre avgift från klaganden när ett ärende anhängiggörs. Regeringen kan konstatera att trots att en sådan avgift skulle innebära en principiell nyordning är det motiverat att undersöka om fördelarna med avgiften skulle överväga nackdelarna. Utredaren ska därför överväga frågan om införande av en avgift vid överklagande av ärenden enligt plan- och bygglagen och eventuellt lämna förslag till hur en sådan avgift kan utformas.

Andra för överprövningen regelförenklande förslag

Regeringen är angelägen om att plan- och byggprocessen kan genomföras på ett effektivt sätt. Det innebär att hela kedjan från

idé till byggstart för ett nytt bostadshus ska kunna genomföras utan onödigt dröjsmål. Som nämnts ovan får en sådan process inte medföra inskränkningar av rätten till insyn, möjligheten till medborgarinflytande eller avkall på rättssäkerheten.

Utredaren ska med utgångspunkt i det nu nämnda redovisa sådana förslag som innebär att överprövande myndigheters eller domstolars handläggning av överklagade ärenden enligt plan- och bygglagen kan effektiviseras. Utredaren ska härvid även redovisa förslag till författningsändringar.

Frågor som rör mark- och miljöprocessen

Mark- och miljööverdomstolen har i en skrivelse till Justitiedepartementet påtalat att det finns behov av att se över några processrättsliga frågor som aktualiserats vid tillämpningen av de nya rättegångsreglerna i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar (Ju2011/9178/DOM). De åtgärder som efterfrågas är uttryckliga bestämmelser om behörighet för Mark- och miljööverdomstolen att pröva ansökningar om extraordinära rättsmedel i mark- och miljömål, sammansättningsregler för att pröva dessa ansökningar och övergångsbestämmelser för ansökningar om extraordinära rättsmedel beträffande avgöranden som meddelats av de tidigare fastighetsdomstolarna. Dessutom efterfrågas en möjlighet att sammanlägga olika måltyper inom ramen för mark- och miljödomstolsprocessen. Utöver dessa frågeställningar har dessutom fråga uppkommit om det finns anledning att införa en uttrycklig bestämmelse om vilken sammansättning Mark- och miljööverdomstolen ska ha vid prövningen av överklagade domstolsärenden. Utredaren ska överväga om det finns behov av förändringar i de avseenden som nu lyfts fram. På grundval av de överväganden som görs ska utredaren föreslå lämpliga förändringar.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa de samhällsekonomiska, organisatoriska och andra konsekvenser som förslagen medför. I detta ingår bl.a. att beskriva de resursmässiga konsekvenser som det skulle

innebära för domstolarna och länsstyrelserna om länsstyrelserna helt eller delvis skulle utgå från instanskedjan samt konsekvenserna för domstolarnas och länsstyrelsernas hantering av andra mål- och ärendetyper än de som har anknytning till plan- och bygglagen. Det är angeläget att utredaren redovisar konsekvenser av olika alternativ och inte enbart det alternativ som utredaren förordar. Konsekvenserna ska också redovisas i enlighet med kraven i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Därutöver ska utredaren redovisa vilka tidsmässiga och andra konsekvenser förslagen kommer att få bl.a. för plan- och byggprocesserna, byggandet, konkurrensen och möjligheterna för små och medelstora företag att verka inom bygg- och anläggningssektorn samt för bostadsmarknaden.

Om något av utredarens förslag kommer att påverka det kommunala självstyret, ska förslagets konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett dem särskilt redovisas.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från Domstolsverket, Boverket, Lantmäteriet, Tillväxtverket och andra berörda myndigheter samt Sveriges Kommuner och Landsting och berörda branschorganisationer. Samråd ska ske med länsstyrelserna, företrädesvis genom Länsstyrelsen i Kronobergs län som har ansvar för ett regeringsuppdrag om regelförenkling inom fler verksamhetsområden än de här nämnda (N2011/4051/ENT), samt med den utredare som har i uppdrag utarbeta effektivare och för länsstyrelserna gemensamma processer för hantering av överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen. Utredaren ska även föra en dialog med andra intresseorganisationer och samhällsaktörer. Utredaren ska också beakta vad som föreslagits av den utredning som sett över den statliga förvaltningen (Fi 2009:07).

Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2014.

(Socialdepartementet)